

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

**«СТАТИСТИКА – ІНСТРУМЕНТ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТУДЕНТСЬКИХ ПРАЦЬ

ВИПУСК 3

Частина II

**Одеса
2017**

ВПЛИВ ҐЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК СУСПІЛЬСТВА

Заїка Ю. Б.¹, Ольвінська Ю. О.²

¹ – студент, кафедра статистики,

² – канд. екон. наук, доцент, кафедра статистики
Одеський національний економічний університет, м. Одеса

АНОТАЦІЇ

Заїка Ю. Б., Ольвінська Ю. О. Вплив ґендерної нерівності на соціально-економічний розвиток суспільства. *Розкрито зміст поняття «ґендерна нерівність» та споріднених йому понять, досліджено індекс ґендерної нерівності та його складові, показано взаємозв'язок індекса ґендерної нерівності та індекса людського розвитку.*

Ключові слова: ґендерна нерівність, суспільство, індекс ґендерної нерівності, індекс людського розвитку, соціально-економічний розвиток.

Заика Ю. Б., Ольвинская Ю. О. Влияние гендерного неравенства на социально-экономическое развитие общества. *Раскрыто содержание понятия «гендерное неравенство» и родственных ему понятий, исследованы индекс гендерного неравенства и его составляющие, показана взаимосвязь индекса гендерного неравенства и индекса человеческого развития.*

Ключевые слова: гендерное неравенство, общество, индекс гендерного неравенства, индекс человеческого развития, социально-экономическое развитие.

Zaika Yu. B., Olvinskaya J. O. Influence of gender inequality on the socio-economic development of society. *The contents of the concept of "gender inequality" and related concepts are explored, the gender inequality index and its components are investigated, the correlation of the gender inequality index and the human rattle index is shown.*

Keywords: gender inequality, society, gender inequality index, human development index, social and economic development.

ПОСИЛАННЯ НА РЕСУРС

Заїка, Ю. Б. Вплив ґендерної нерівності на соціально-економічний розвиток суспільства [Текст] / Ю. Б. Заїка, Ю. О. Ольвінська // Статистика – інструмент соціально-економічних досліджень : збірник наукових студентських праць. Випуск 3. Частина II – Одеса, ОНЕУ. – 2017. – С. 147 – 153.

Окрім економічної нерівності, крайнім виявом якої є бідність, іншою суттєвою перешкодою на шляху розвитку людства є нерівність ґендерна,

яка нині притаманна всім суспільствам, незалежно від політичного устрою та рівня соціально-економічного розвитку і виявляється в неоднакових можливостях жінок і чоловіків щодо структур влади, сфери освіти та зайнятості, доходу та власності.

Формування гендерної соціально-економічної культури у суспільстві, поширення гендерних знань, реалізація ідей гендерної рівності сприяє ефективному використанню людського потенціалу як чоловіків, так і жінок, а отже, розширенню можливостей людського розвитку. Гендерна нерівність є одним з проявів соціально-економічної диференціації населення, що зумовлює різні можливості самореалізації жінок та чоловіків у суспільстві. Гендер – це категорія, яка відображає соціальну стать, соціально обумовлену конструкцію, що ґрунтується на біологічних відмінностях між чоловіками й жінками. Вона відображає відмінності у соціальних ролях, поведінці, ментальних характеристиках між чоловіками та жінками. Це певний соціально-рольовий статус, який визначає соціальні можливості жінок і чоловіків у різних сферах життєдіяльності – освіті, професійній діяльності, доступі до влади та економічних ресурсів, сімейній ролі тощо.

Гендерна соціально-економічна нерівність – це соціальні, а не біологічні причини відмінностей у можливостях людей залежно від статі. Гендерна дискримінація – довільне, необґрунтоване, невинноване обмеження прав і можливостей людей (як жінок, так і чоловіків) залежно від їх статі, що зменшує для них можливості у трудовій та соціальній сфері. Ідеал гендерної рівності означає, що жінки та чоловіки повинні мати однаковий суспільний статус, однакові умови для реалізації всіх прав людини, однакові можливості робити внесок у національний політичний, економічний, соціальний розвиток та користуватися його результатами. Прояви гендерної нерівності у соціально-економічній сфері не лише суперечать настановам демократії та принципу справедливості щодо однакового ставлення до особи незалежно від статі, а й спричинюють наслідки для добробуту та соціального розвитку всього суспільства, оскільки знижують можливість економічного зростання на основі ефективного використання людського потенціалу.

Мета статті – відобразити зміст поняття «гендерна нерівність», дослідити вплив індексу гендерної нерівності на людський розвиток та потенціал, на соціально-економічний розвиток країни.

Виклад основного матеріалу дослідження: Гендерна рівність - це рівна оцінка суспільством схожості і відмінності між жінками і чоловіками, різних соціальних ролей, які вони відіграють. Гендерна рівність – це володіння жінками і чоловіками рівним статусом за допомогою рівних умов для реалізації прав і можливостей людини. [1]

Зараз жодна країна світу не може похвалитися повним подоланням нерівноправності підлог, однак ступінь наявного нерівноправності далеко не однакова. На це і вказують останні оцінки ПРООН.

Індекс гендерної рівності (The Gender Equity Index) – комбінований показник Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН).

Індекс вимірює досягнення країни з точки зору досягнутого рівня гендерної рівності за трьома основними показниками:

1. Охорона репродуктивного здоров'я.
2. Цивільні права і можливості.
3. Можливості на ринку праці.

Методологія індексу гендерної нерівності схожа на методологію індексу людського розвитку, скоригованого з урахуванням нерівності чоловіків і жінок. Індекс теоретично може змінюватися від нуля (повна рівність жінок і чоловіків) до одиниці (повне нерівність у всіх вимірах) [4]. Серед країн світу найвищий рівень гендерної рівності у 2014 році спостерігався у Словенії, Швейцарії та Германії (табл. 1).

Таблиця 1

Рейтинг країн світу за індексом гендерної нерівності в 2014 році

Рейтинг	Країна	Індекс
1	Словенія	0,021
2	Швейцарія	0,030
3	Германія	0,046
4	Швеція	0,054
5	Данія	0,056
6	Австрія	0,056
7	Нідерланди	0,057
8	Італія	0,067
9	Норвегія	0,068
10	Бельгія	0,068
...
60	Казахстан	0,323
61	Україна	0,326
62	Азербайджан	0,340
...
150	Чад	0,707
151	Нігер	0,709
152	Ємен	0,733

Також ООН розраховує індекс гендерного розриву (The Global Gender Gap Index) – глобальне дослідження і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником гендерної рівності за версією Всесвітнього економічного форуму (World Economic Forum).

Індекс призначений для вимірювання гендерних відмінностей в доступі до ресурсів та можливостей в окремих країнах, а не фактичного рівня наявних ресурсів і можливостей в цих країнах. Таким чином, індекс вимі-

роє тільки гендерні відмінності в країнах світу незалежно від рівня їх розвитку.

Індекс вимірює рівень гендерної розриву, який існує в тих чи інших країнах між жінками та чоловіками, по 14 різним змінним в чотирьох ключових областях:

1. Економічна причасність та кар'єрні можливості;
2. Освіта;
3. Здоров'я и виживання;
4. Політичні права та можливості.

Найвищий можливий бал індексу дорівнює 1 (рівність), а найнижчий можливий бал дорівнює 0 (нерівність) [5]. За цим показником серед країн світу лідирує Ісландія (табл. 2).

Таблиця 2

Рейтинг країн світу за індексом гендерної розриву у 2014 році

Рейтинг	Країна	Індекс
1	Ісландія	0,8594
2	Фінляндія	0,8453
3	Норвегія	0,8374
4	Швеція	0,8165
5	Данія	0,8025
6	Бельгія	0,8024
7	Нікарагуа	0,7894
8	Руанда	0,7854
9	Ірландія	0,7850
10	Філіпіни	0,7814
...
55	Хорватія	0,7076
56	Україна	0,7056
57	Польща	0,7051
...
140	Чад	0,5764
141	Нігер	0,5522
142	Ємен	0,5145

Глобальне значення ІГН, розраховане для 2015 року, становить 0,451. Це означає, що приблизно 45% людського потенціалу не використовується через наявність гендерної нерівності. Середні показники по регіонах коливаються від 32% в регіоні Європа та Центральна Азія до 58% в Африці на південь від Сахари. На рівні країн втрати від гендерної нерівності варіюються від 2% в Словенії та 3% в Швейцарії до 73% в Ємені.

Далеко не завжди високі значення індексу людського розвитку (ІЛР) означає високий рівень гендерної рівності. Наприклад, Катар досяг високого рівня розвитку людини, займаючи 31 місце в світі в глобальному рейтингу за ІЛР, проте показник ІГН становить тут 0,524, що відсуває Катар на 113 місце в глобальному рейтингу гендерної рівності (рис. 1). Молдова, навпаки, перебуваючи лише на 114-му рядку згідно ІЛР, займає 51 позицію в рейтингу країн за рівнем гендерної рівності.

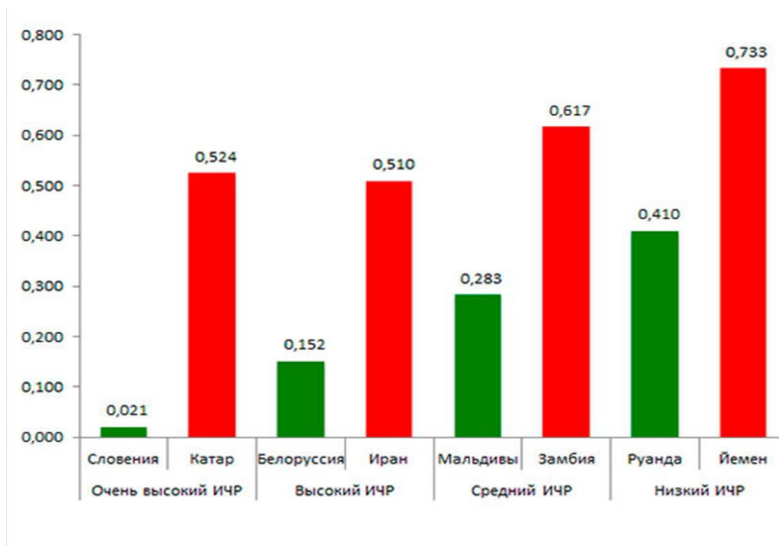

Рис.1. Розкид значень індексу гендерної нерівності в групах країн за рівнем людського розвитку (ІЛР), 2015

Серед пострадянських країн, за винятком країн Балтії, найкраща ситуація, і за ІЛР, і по ІГН, – в Білорусії; за значенням ІГН (0,152 або 15%) країна займає 28-у сходинку в ранжированном ряду з 152 країн світу. Інші пострадянські країни характеризуються досить близькими значеннями індексу гендерної нерівності; відсоток втрат людського потенціалу в них знаходиться в діапазоні від 30 до 40. Молдова - на 51 місці, Росія - на 52, Казахстан, Вірменія, Україна, Азербайджан, відповідно, на 59, 60, 61 і 62 місцях. Киргизія зайняла 64 місце, пропустивши вперед Коста-Ріку (63). Таджикистан менш всіх просунувся по шляху досягнення гендерної рівності - 75 місце (рис.2.).

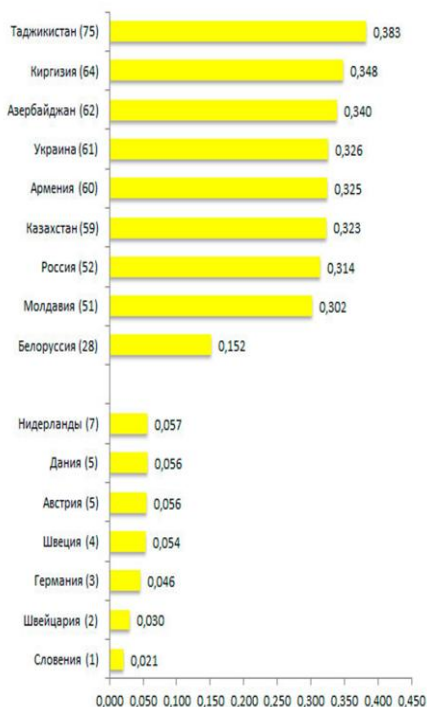

Рис.2. Індекс гендерної нерівності у 2015 році в деяких країнах.

Таким чином, для розробки ефективних заходів політики у сфері людського розвитку велике значення має комплексна оцінка ситуації з гендерною рівністю. З цією метою ПРООН використовує і щорічно розраховує для багатьох країн (для яких є потрібні дані) два основні інтегральні показники: індекс розвитку з урахуванням гендерного фактора (ІРГФ) і показник розширення можливостей жінок. Саме таке комплексне дослідження дозволяє врахувати усі можливі фактори, що сприятиме людському розвитку в країні як чоловіків, так і жінок.

ЛІТЕРАТУРА

1. Костюк В. В. Феминистская методология //Социология: Энциклопедия., 2003.
2. Светлана Айвазова, «Гендерное равенство в контексте прав человека», - 2001
3. Шон Бурн, «Гендерная психология», издательство: Прайм-Еврознак, 2007 г.
4. Гуманитарные технологии. Аналитический портал. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/gender-equity-index-un/info>

5. Миссия МОО “Гендерные перспективы” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.genderperspectives.by/novosti/18-rejting-stran-mira-po-urovnyu-gendernogo-razryva-itogi-2014-goda>

6. Ольвінська Ю. О. Оцінка стану та динаміки людського розвитку / Ю. О. Ольвінська // Статистичні методи в управлінні розвитком регіону : монографія / за заг. ред. А. З. Підгорного. – Одеса: ФОРМ Гуляєва В. М., 2016. – С. 34-53.

7. Підгорний А. З. Соціально-демографічна статистика: підручник / А. З. Підгорний, О. В. Самоєнкова, Ю. О. Ольвінська, К. В. Вітківська / за ред. А. З. Підгорного. – Одеса : ФОРМ Гуляєва В.М., 2017. – 450 с.

8. Ольвінська Ю. О. Диференціація регіонів України за рівнем людського розвитку / Ю. О. Ольвінська // Economics, management, law: problems and prospects: Collection of scientific articles. - United Kingdom: Agenda Publishing House, 2015.- Vol. 1. – P. 350-353.

9. Ольвінська Ю. О. Проблеми соціально-економічного розвитку країн Євросоюзу / Ю. О. Ольвінська // Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічному рівнях: Міжнародна науково-практична конференція (Одеса 22-23.04.2015). – Одеса: ОНЕУ, 2015. – С. 18-21.

10. Olvinskaya J. O. Dynamics of indicators of human development in Ukraine / J. O. Olvinskaya // Economics, management, law: realities and perspectives: Collection of scientific articles. - Les Editions L'Originale, Paris, France. 2016. - P. 265-269.

11. Витковская Е. В. Статистические методы – инструмент изучения социально-экономических процессов / Е. В. Витковская, А. З. Подгорный, Ю.О. Ольвинская [и другие] // Историк-экономист С.Я.Боровой и проблемы современной истории экономики: к 110-летию со дня рождения С.Я.Борового: монографія. - 2013. – С. 211-256.

12. Корольова, Т. С. Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / [А. З. Підгорний, К. В. Вітківська, О. Г. Милашко, Т. В. Погорєлова, Т. С. Корольова та ін.]. – Одеса : АТЛАНТ, 2012. – 303 с.

13. Ольвінська Ю. О. Роль розвитку малого бізнесу у реструктуризації регіонального ринку праці / Ю. О. Ольвінська // Соціально-економічні аспекти промислової політики. Управление трудовыми ресурсами: государство, регион, предприятие. – Донецк: ІЕП, 2006. – Т.2. – С. 345-350.

14. Підгорний А. З. Статистика: навчальний посібник / А. З. Підгорний, І. Г. Готліб, К. В. Вітківська [та інші] / за ред. А. З. Підгорного. - Одеса, 2013. – 106 с.

15. Ольвінська Ю. О. Конкурентоспроможність національної економіки як фактор інвестиційної привабливості / Ю. О. Ольвінська, О. І. Селєзньов // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Звєряков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2004. – Вип. 17. – С. 295-301.